

Agnieszka Maria Wiltos

Streszczenie rozprawy doktorskiej

**MODALNOŚĆ DEONTYCZNA W TEKSTACH PRAWA PIERWOTNEGO UNII
EUROPEJSKIEJ – NA PRZYKŁADZIE TEKSTÓW
W JĘZYKU POLSKIM I JĘZYKU HISZPAŃSKIM**

Praca ta poświęcona została zagadnieniu modalności deontycznej w tekstach prawa pierwotnego Unii Europejskiej sporządzonych w języku polskim i języku hiszpańskim. Stanowi ona tym samym próbę opisu fragmentu nowego zjawiska, którym jest język prawny Unii Europejskiej, w aspekcie, w jakim dotyczy on sposobu wyrażania praw i obowiązków.

Dysertacja jest pracą interdyscyplinarną, łączącą metodologię językoznawstwa i nauk prawnych. Przyznaje się w niej jednak pierwszeństwo narzędziom lingwistycznym. Podstawowymi celami pracy są: przedstawienie, na podstawie przyjętych założeń teoretycznych, sposobu wyrażania modalności deontycznej w tekstach prawa pierwotnego Unii Europejskiej, sporządzonych w językach polskim i hiszpańskim oraz analiza porównawcza wyżej wymienionych tekstów z punktu widzenia ich wzajemnej tożsamości modalno-deontycznej.

Praca podzielona jest na trzy części, poświęcone odpowiednio zagadnieniu tekstu prawnego (część I), zagadnieniu modalności (część II) oraz przedstawieniu środków wyrażania modalności deontycznej w tekstach prawa pierwotnego Unii Europejskiej (część III). Dwie pierwsze części mają zatem charakter teoretyczny, ostatnia łączy natomiast aspekty teoretyczne z analityczno-materiałowymi.

W pierwszej części pracy omówiono takie zagadnienia jak pojęcie tekstu prawnego, proces jego tworzenia oraz interpretacji, problematykę przepisu prawnego i normy prawnej, tematykę języka tekstu prawnego oraz rodzaje tekstów prawa pierwotnego Unii Europejskiej. Pozwoliło to dostrzec różnice w stosowanych aparatach pojęciowych nauk prawnych i językoznawstwa. Konfrontacja stanowisk teoretycznoprawnych i językoznawczych pozwoliła także na przyjęcie wybranych założeń teoretycznych, stanowiących podstawę do skonstruowania zastosowanego w tej pracy aparatu badawczego.

Drugą część pracy poświęcono zagadnieniu modalności. Przedstawiono w niej podstawowe ujęcia modalności właściwe odpowiednio dla logiki, nauk prawnych oraz językoznawstwa. W rozdziale dotyczącym problematyki modalności w językoznawstwie omówiono zarówno typy modalności, jak i ich wykładniki gramatyczne oraz leksykalne właściwe dla języka polskiego i języka hiszpańskiego. Rozważania te zostały następnie wykorzystane w części III pracy, stanowiąc uzupełnienie wspomnianego już aparatu badawczego. Z zaprezentowanych w tej części pracy ujęć modalności najbardziej adekwatną do opisu nacechowania modalnego przepisów prawnych była językoznawcza teoria modalności Lyonsa.

Trzecia część pracy, stanowiąca najważniejszą część dysertacji, złożona jest z sześciu rozdziałów. Przedstawiono w niej zbudowany na potrzeby tego opracowania aparat teoretyczny oraz wyniki analizy materiału badawczego, na który składają się *Traktat o Unii Europejskiej*, *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* oraz *Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej* sporządzone w języku polskim i języku hiszpańskim. Zastosowane narzędzia badania pozwoliły uchwycić charakterystyczne dla języka prawnego sposoby realizacji poszczególnych parametrów, składających się na struktury nacechowane deontycznie, takich jak adresat, funktor oraz czyn. Rzeczone parametry stanowią także podstawowe elementy budowy zarówno wypowiedzenia deontycznego, jak i normy prawnej. Wykorzystanie aparatu nauk prawnych pozwoliło ponadto wyodrębnić funktry modalne charakterystyczne dla języka prawa, a niemające tej funkcji w języku ogólnym. Oznacza to, że identyfikacja nacechowania deontycznego w tekstach prawa pierwotnego Unii Europejskiej nie może opierać się wyłącznie na interpretacji tych tekstów na gruncie języka ogólnego. Analiza porównawcza badanych tekstów prawa pierwotnego Unii Europejskiej z punktu widzenia ich wzajemnej tożsamości modalno-deontycznej pozwoliła natomiast wykazać ogromną różnorodność w sposobie realizacji całych struktur nacechowanych deontycznie w obu językach. Właściwa interpretacja tych tekstów nie byłaby zatem możliwa bez zastosowania zasad wykładni prawa.

Agnieszka Witka